

LBRIS

We know
books

Fiodor Mihailovici Dostoievski

Nopti albe

Roman sentimental. Din amintirile unui visator

REGIS

Cuprins

Introducere critică.....	4
PRIMA NOAPTE	11
A DOUA NOAPTE.....	30
POVESTEA LUI NASTENKA	51
A TREIA NOAPTE	66
A PATRA NOAPTE	77
DIMINEAȚA	91
Studiu final	97

*O clipă adusă de soartă
poate dura o viață întreagă.*
— după Ivan Turgheniev

PRIMA NOAPTE

A fost o noapte minunată — una dintre acele nopți care, poate, nu pot exista decât atunci când suntem tineri, dragă cititorule.

Cerul era atât de plin de stele și atât de luminos, încât, privindu-l, nu puteai să nu te întrebi, aproape fără voie: cum se poate ca, sub o boltă atât de senină, să mai existe oameni posomorâți și capricioși?

Și totuși, aceasta este o întrebare tinerească, dragă cititorule — foarte tinerească! Dar fie ca Domnul să ți-o trimită și ție, ca să-ți lumineze sufletul cât mai des.

Apropo de oameni morocănoși și capricioși, nu pot să nu-mi amintesc de starea mea din acea zi.

Din zori mă cuprinsese o melancolie ciudată, dulce și stăruitoare.

Pe neașteptate mi s-a părut că eu, singuraticul, am fost părăsit de toți, că toți s-ar fi retras undeva, ascunzându-se parcă de mine.

Desigur, oricine ar putea întreba: cine sunt acești „toți”? — căci trăiesc de opt ani la Petersburg și, de fapt, n-am izbutit să-mi fac vreun suflet cunoscut.

LIBRIS | We know books
Dar, la urma urmei, la ce bun cunoscute, când îmi este cunoscut întregul oraș?

Și tocmai de aceea mi s-a părut că am fost părăsit de toți, când, iată, s-au ridicat deodată, cu familiile și lucrurile lor, și s-au mutat la casele de vară.

M-a cuprins o groază mută de singurătate, și trei zile la rând am hoinărit pe străzi, cufundat într-o tristețe fără nume, neînțelegând ce se petrece cu mine.

Merg pe Nevski¹, rătăcesc prin Grădina de Vară², mă plimb de-a lungul cheiurilor — și nu zăresc niciunul dintre chipurile cunoscute, acelea pe care le întâlneam zi de zi, în același loc, la aceeași oră, ca într-un ritual tăcut.

Ei, firește, nu mă cunosc; dar eu îi cunosc. Îi știu prea bine: mă bucur când îi zăresc zâmbind și mă întristez când umbra se așază pe chipurile lor.

Aproape că m-am împrietenit, fără cuvinte, cu un bătrânel pe care-l întâlnesc, zilnic, la aceeași oră, pe chei.

Are o expresie inteligentă, dar visătoare; tot murmură ceva pentru sine și face gesturi largi cu mâna stângă, iar în dreapta poartă un bici lung, cu mâner de aur.

¹ **Nevski** — *Nevski Prospekt*, bulevardul principal al Petersburgului (sec. XIX), ax al vieții urbane și al rătăcirii visătoare.

² **Grădina de Vară** — *Letnii Sad*, parc istoric creat de Petru cel Mare; loc emblematic de promenadă.

M-a zărit și el, de mult, și mi se pare că mă privește, de fiecare dată, cu o tăcută simpatie. De s-ar întâmpla să lipsesc, la ora convenită, din locul nostru de pe Fontanka¹, sunt sigur că l-ar cuprinde o mică neliniște.

Așa se face că, uneori, aproape că ne salutăm — mai ales când soarele ne găsește în toane senine.

Alaltăieri, după două zile de absență, ne-am întâlnit din nou: am ridicat amândoi mâna spre pălărie, dar, slavă Domnului, ne-am oprit la timp — ne-am privit zâmbind, cu acea blândețe tăcută care nu are nevoie de cuvinte.

Și casele îmi sunt prietene. Când merg, parcă ele o iau înaintea mea pe stradă, mă privesc din toate ferestrele și-mi spun parcă:

„Bună ziua, domnule! Eu sunt bine, slavă Domnului — și în mai am să mai urc cu un etaj.”

Sau: „Cum o mai duceți? Eu mâine intru la reparații.”

Ori: „Am fost cât pe ce să ard — și ce spaimă am tras!” și tot așa, una după alta.

Dintre ele am și favorite, chiar prietene apropiate; una, sărmana, urmează vara asta să se „trateze” la arhitect. Am să trec zilnic pe acolo, ca nu cumva, Doamne ferește, s-o dărâme de tot.

¹ **Fontanka** — canal/ ramificație a Nevei în Sankt-Petersburg; pe malurile lui se concentrează scenele de „hoinăreală” din proza rusă clasică.

Dar nu voi uita niciodată o căsuță de piatră, mică, roz-albicioasă. Mă privea atât de prietenește și își sfida cu mândrie vecinii greoi, încât inima-mi tresărea de fiecare dată când treceam pe lângă ea.

Și, deodată, săptămâna trecută, trec — privesc — și prietena mea pare să strige, jalnic:

„Ah, mă zugrăvesc în galben!”

Barbarii! Grosolanii! N-au cruțat nimic — nici coloanele, nici cornișele. Biata mea prietenă a îngălbenit ca un canar.

Parcă mi s-a vărsat toată fierea din mine de supărare, și de atunci n-am mai avut inima să ridic ochii spre biata mea slutiță prietenă — vopsită, fără milă, în galbenul Imperiului Celest¹.

Înțelegi acum, dragă cititorule, de ce spun că „îi cunosc” pe toți cei din Petersburg?

Trei zile m-a frământat o neliniște surdă, fără să pot înțelege ce o pricinuieste.

Pe stradă mă simțeam străin de toate — acesta nu e el, celălalt lipsește, unde s-a pierdut al treilea? — iar acasă parcă nu mai eram eu însumi.

Două seri la rând m-am tot întrebat: ce îmi lipsește în colțul meu? De ce mi-e atât de neliniștit să rămân acolo? Nedumerit, mi-am privit pereții verzi, afumați, tavanul învăluit în pânze de

¹ **Imperiul Celest** — denumirea tradițională europeană a Chinei (lat. *Imperium Coeleste*), folosită în secolele XVIII–XIX pentru a desemna statul chinez ca „imperiu sub cer”.

păianjen pe care Matriona le păzea, cu o grijă neclintită, parcă de ani de zile.

Am răscolit mobila, am cercetat fiecare scaun, întrebându-mă dacă nu cumva acolo stă pricina — căci, dacă un singur scaun îmi stă altfel decât ieri, nu mai sunt om!

Am privit pe fereastră — și tot degeaba... nu mi s-a făcut niciun strop mai ușor.

Ba chiar m-am gândit s-o chem pe Matriona¹ și i-am ținut o dojană părintească pentru pânzele de păianjen și, în general, pentru toată neglijența.

Ea m-a privit doar mirată, a tăcut și a plecat; iar pânzele atârnă și acum, neatinse, în colțurile lor vechi.

În cele din urmă, abia în dimineața aceasta am înțeles pricina neliniștii mele.

Ah! Mi-am dat seama: fug, de fapt, de mine însumi — la vilă²!

Iertați-mi expresia, poate prea banală, dar nu sunt deloc în starea potrivită pentru fraze înalte.

Fiindcă tot ce e viu în Petersburg ori se află la vilă, ori se pregătește să plece; fiindcă orice domn

¹ **Matriona** — nume rusesc feminin frecvent în secolul al XIX-lea, derivat din *Матрона* (*Matróna*), folosit aici pentru slujnica protagonistului; echivalent popular românesc aproximativ: „Matrioana” sau „Matroana”.

² „Vile” — traduce rusescul *дача* (*дача*): locuință de vară la periferia/în împrejurimile orașului, cu migrație sezonieră a orașenilor.